

Ricardo Carballo Calero foi un lector apaixonado dende neno. A súa familia tiña interese pola cultura e na biblioteca da casa había libros de coñecidos escritores estranxeiros (Alexandre Dumas, Vitor Hugo...) e tamén de grandes figuras da poesía galega, coma Manuel Curros Enríquez ou Rosalía de Castro, unha autora que despois sería determinante na súa traxectoria como escritor e investigador da literatura.

Aquela semente de libros floreceu no rapaz, que demostrou moi cedo a súa madeira de escritor. Dende os catorce anos publicou versos na revista ferrolá *Maruxa* e críticas literarias no diario *El Correo Gallego*. En 1928, cando apenas fixera os dezoito, saíu do prelo o libro de poemas *Trinitarias*. Despois daquela estrea en castelán, axiña chegaría *Vieiros*, o seu primeiro volume en galego, idioma no que desenvolveu a práctica totalidade da súa obra.

A vocación poética de Carballo Calero non foi unha aventura pasaxeira. Boa proba desta afirmación é que cultivou este xénero ao longo de toda a vida. En 1934 chegaría *O silencio axeonllado* e logo moitos outros títulos: *Anxo de terra* (1950), *Poemas pendurados de un cabelo* (1952), *Salterio de Fingoi* (1961), *Futuro condicional* (1982) ou *Cantigas de amigo e outros poemas* (1986). É poeta ata as últimas consecuencias. A mellor mostra é *Reticências* (1990), libro polo que agardaba coa ilusión dun rapaz novo e que se publicou poucos meses despois do seu pasamento.

ACTIVIDADE

Ricardo Carballo Calero naceu o 30 de outubro de 1910, o mesmo día, mes e ano ca outro gran nome da poesía. As súas vidas teñen máis puntos en común: escribiron versos dende moi novos, combateron durante a guerra civil no bando a prol do goberno democrático e por ese motivo estiveron os dous presos. Investiga cal destes catro autores ou autoras pode ser!

MARÍA MARIÑO

MIGUEL HERNÁNDEZ

EDUARDO BLANCO AMOR

SOPHIA DE MELLO

ACTIVIDADE:

Á beira do poema podes ver un pardal, un paparroibo e unha lavandeira. Serás quen de dicirnos cal se pousou na póla?

*Non llo preguntarei, non, aos pardais
nin á cachorra, nin ao paporrubio
non llo preguntarei á lavandeira
que decote uns, outros de cando en cando,
ao meu terrazo acoden, comer
as miúdas migallas que lles boto.*

Reticências (1990)

*O meu cabalo piafa no curro do castelo.
O seu casco escribe sobre o po,
sobre a area, sobre a auga, sobre a neve,
sobre o vento, poemas que eu transcrebo
en clave de lúa, en lingua de non.
Circulación da cadro do seu caracoleo.
Cadratura do círculo. O centauro arquitecto.*

Cantigas de amigo e outros poemas (1986)

ACTIVIDADE

Imaxinas un cabalo que é quen de escribir versos na auga, no vento e na neve? Pareceche maxia? Chámase poesía e serve para expresarmos o que sentimos, o que vemos ou mesmo o que soñamos. Para construír estes novos mundos só é preciso axitar con xeito as palabras. Inténtao. Seguro que dentro de ti hai unha voz de poeta!

Canda a poesía, o teatro foi outra das grandes paixóns creativas de Ricardo Carballo Calero. Aínda que escribiu obras teatrais dende neno, a primeira que callou como tal é *O fillo*, que data de 1935. Unha das protagonistas desta peza é Xoana, unha fidalga que acolle un bebé que apareceu na fiestra do seu pazo e ao que lle canta este arrollo.

*Durme, meniño, no teu berce;
durme, que os montes están cheos de neve.
Durme, meniño, no teu barrelo;
durme, que os montes están cheos de medo.
Durme, meu neno. Durme, que cando sexa primavera
ti choutarás polas floridas veigas.*

Sabías que os **arrollos**, tamén coñecidos como **cantos de berce**, son cancións de ritmo relaxante que están pensadas para conseguir que durman os nenos e nenas máis pequenas da casa? En Internet podes atopar moitas destas pezas.

Despois da obra *O fillo*, virían outras coma *Isabel*, *A sombra de Orfeo*, *Farsa das zocas*, *A árbore*, *Auto do prisioneiro* ou *Os xefes*. Escritas moitas delas nos momentos máis duros da ditadura, non se publicaron ata anos despois de seren concibidas.

Ricardo Carballo Calero é tamén autor da primeira novela en galego editada na posguerra, *A xente da Barreira*. Escribiuna pouco despois de saír da cadea. A súa publicación en 1951 foi moi importante, porque desafiaba unha ditadura belixerante coa nosa lingua.

O libro, ambientado na Galicia rural do século XIX e principios do XX, conta a historia e o declive dunha familia fidalga. No libro *Conversas con Carballo Calero* (1989), o autor explicáballe á profesora Carmen Blanco como xurdiu este traballo:

Rematada a guerra e de regreso á miña vila natal, tiven ocasión de ouvir relatos de acontecementos ocorridos no seo dunha familia establecida no campo que chamaron a miña atención por desenvolverse nun mundo realmente moi distinto a aquel no que se desenvolvera a miña vida ata entón.

No rural galego, a **fidalgúa** era unha clase social poderosa que vivía a conta das rendas das súas propiedades agrarias. No ano 1750 representaba algo menos do 3% da poboación. A partir do século XIX, o seu poder minguou notablemente debido a leis que favoreceron o acceso dos labregos ás terras e tamén ao tránsito cara a unha sociedade industrializada.

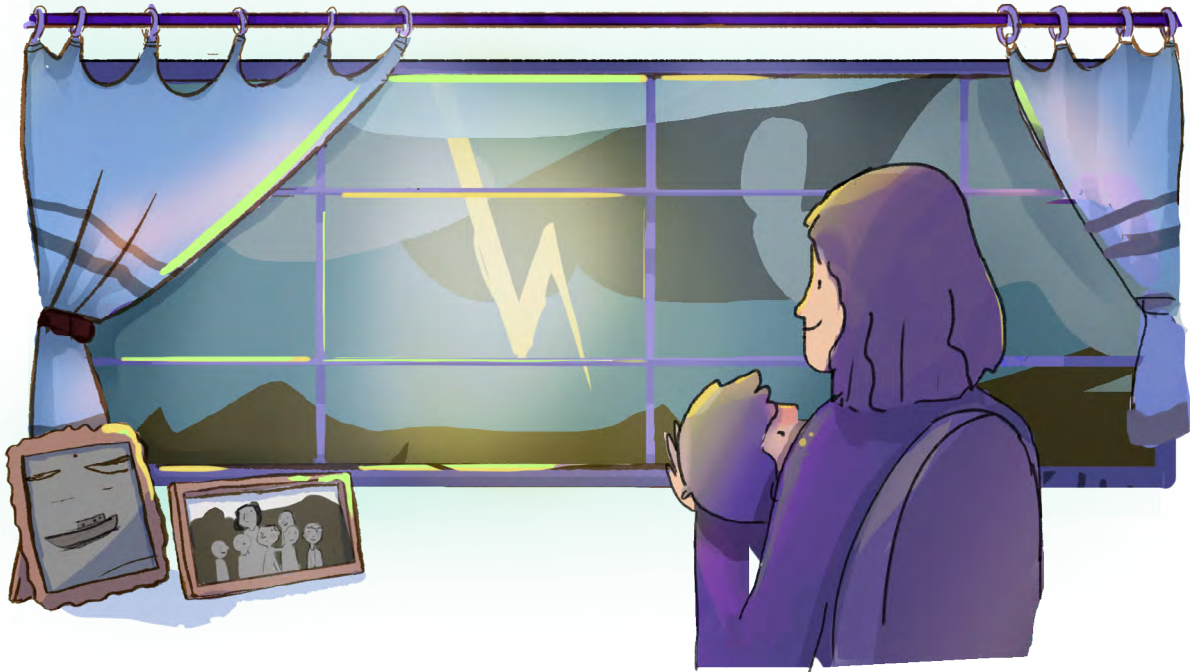
Moito mudaran os tempos, e moito cambiaran as xentes, e moito reveran as distancias. Os que naceran na casa petrucial da Barreira a baixar, e os outros a medrar. Mentres os muros da casa de don Ramón Frade negrexaban, erguíanse casas caídas, e xuntaban as terriñas os que sempre traballaran as alleas.

A xente da Barreira (1951)

ACTIVIDADE

As familias fidalgas vivían en casas grandes e señoriais que coñecemos co nome de pazos. Moitos destes inmobles contaban cun escudo na súa fachada. Seguro que preto da túa casa hai algún. Intenta saber algo da historia que encerran as súas paredes!

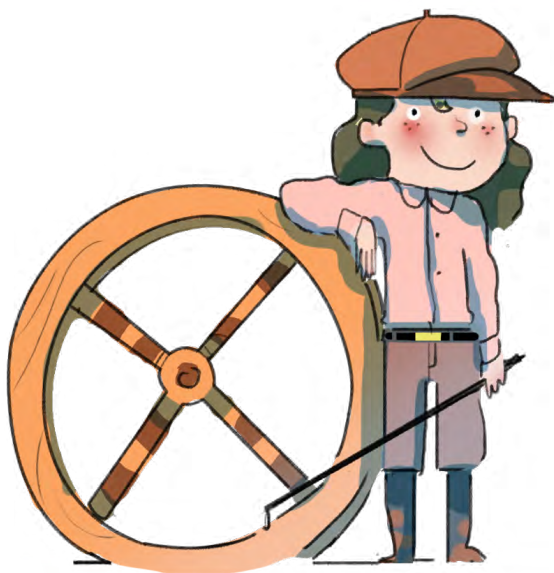
Despois d'*A xente da Barreira* Ricardo Carballo Calero tardaría 36 anos en volver publicar unha novela: *Scórpio* (1987). O libro reflicte a historia da súa xeración, marcada polo drama da guerra civil e a posterior ditadura franquista. As pegadas autobiográficas nel son constantes.

Eu creo que isto é unha verdadeira guerra, e durará aínda bastante, e poden gañala uns ou outros. Unha guerra horribel, unha guerra criminal. Necesito crer que van triunfar os republicanos e a miña nena vai coñecer o seu pai. Necesito crelo para ter forzas e a fin de poder criar a pequena e non morrer de pena e horror e angustia. Na casa todo é tristeza. Uns, mortos; outros, ausentes. Nenos sen pai, mulleres sen home. Os vellos, sufrindo.

Quen así fala na novela é Cheli, pero ben podería ser a muller do propio autor, María Ignacia Ramos, que foi nai mentres o seu home combatía a centos de quilómetros de distancia.

Carballo Calero fixo outras incursións máis breves no campo da narrativa, como "Os señores da pena", "A cegoña", "Os amores serodios" ou o relato "O Lar de Clara", onde é doado rastrexar moitos recordos da súa infancia.

Daquela non había automóbiles, senón coches de cabalos (...). Había cine dous días á semana. As donas usaban corsé, e os señores rizaban os bigotes.

Tamén está inspirado na súa infancia "As pitas baixo a chuva", un relato no que conta como espertou o seu interese polos animais:

Moito quería eu os animais. No curro pasaba unha gran parte do meu tempo ollando para as galiñas. Víaaes escaravellar na terra en procura de vermes e miñocas. Botáballes o millo. Recollía os ovos que anunciaban co seu alporizado cacarexar. Cada ave tiña un nome posto por min, e eran tan estreitas as relacións entre min e eles que nos comunicabamos co pensamento.

As pitas baixo a chuva (1984)

Tanto amor sentía o neno Ricardo por aquelas aves que un día que comezou a chover saíu veloz a socorrelas:

Como ía deixar que a auga podrecese os ósos dos pobres animais? Quizais os catarros, as pulmonías, o reuma non existían para as galiñas? O meu pai dicía que as súas plumas eran impermeables, mais isto non o podía crer eu.

A historia remata co seu pai e coa súa avoa, que acudiron a abrigalo, mollados coma pitos!

ACTIVIDADE

Seguro que tes algún animal polo que tamén sentes unha querenza especial. Completa este carné para podérmolo coñecer un pouco mellor.

	Nome: _____
	Anos: _____
Especie animal: _____	
Lugar de residencia: _____	
Comida favorita: _____	

Tamén na infancia, Ricardo Carballo Calero pasaba os veráns nunha casa preto de Ferrol que se chamaba Os Tumbos. Moitos anos despois titularía así un conto. Léndoo é doado imaxinar a liberdade e felicidade que sentía naquel espazo:

A casa tiña unha horta na que eu pasaba o día escoitando o merlo que asubiaba na cerdeira, espreitando os niños das formigas e das avespas, collendo saltóns e arrenréns ou enxergando os xeitos dos coellos e das galiñas. Dende había anos, alí pasabamos o verán. Pola azotea daba eu voltas no meu triciclo. E así esvaraba a miña vida de cazador de grilos e miñocas.

ACTIVIDADE

Todos e todas temos un lugar onde nos sentimos felices e libres. Cóntanos como é o teu!

Sintome feliz e libre cando estou...

REAL
ACADEMIA
GALEGA

